ג: שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

בכוליה בעי דלודי ליה. מה שפירש רש"י כיון דחשיד לממונא היכי נשבע נימא מגו דחשיד לממונא חשיד לשבועתא ומשני דמשתמיט ולא חשיד ועל זה תימה דהא מסיק לקמן (דף ו.) דחשיד לממונא לא חשיד לשבועתא ואין לומר דהיינו מדרבנן לפי שלא שהיתה שבועה תמורה עליהם אבל מדלוריימא חשוד לזה חשוד לזה דהא לקמן מייתי מרב נחמן דמשביעין אותו שלש שבועות ואחד מהן שלא שלחתי בו יד ומשמע בהגחל קמא (כ"ק דף קז: וסס) דהוי דלוריימא וכן בנכסא דר' אבא (שבועות דף לב:) משמע דאי אמר לא חטפתי היה נשבע להכחיש את העד שבועה דאוריימא מדאמר מתון שאינו יכול לישבע משום דאשבועה דרבנן לא אמר הכי לכן י"ל וכבוליה בעי דלודי ליה כלומר מאמר דאין מעיז א"כ אמת הוא שאין מייב לו יותר ולמה ישבע יבא נאמן כמנו דאי בעי כופר הכל ומשני דאין זה העזה דאשתמוטי קמשתמיט ואם תאמר כופר הכל נמי אשתמוטי קא משתמיט ואינו העזה דלאמרי' בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מ:) אמר רב נחמן כופר הכל משביעין אותו שבועה היסת משום חזקה דאין אדם חוטא אלא א"כ יש לו עליו ופריך אדרבה אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח ומשני אשתמוטי קא משתמיט וי"ל דמ"מ העזה יש יותר בכופר הכל מבכופר חצי וליכא מגו: **אבל** העדאת עדים דליכא למימר.

כל כך משתמיט כיון שכפר הכל אימא כיון דחשוד הוא לגזול חשוד נמי אשבועתא קמ"ל ק"ו דלא הוי גזלן בהכי דאשתמוטי קא משתמיט דהכופר במלוה כשר לעדות ואע"ג דאמרי' לקמן (דף ו.) דלא אמרינן מגו דחשיד כו' מ"מ גם התנא משמעינן דלא אמרינן מק"ו מפיו ועד אחד ואם תאמר אמאי אצטריך לטעמא דאשתמוטי לימא מי לאו ק"ו ה"א הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים משום שכן אינו בהכחשה ובהזמה כדפריך לקמן ולקמן נמי הוה ליה למפרך מה לפיו שכן משתמיט וי"ל דהכא דאתא לפרושי דהודאת פיו גדולה מהעדאת עדים ניחא ליה למינקט טעמא דמשתמיט דסברא הוא דמטעם זה ישבע בהודאת פיו ולא בהעדאת עדים ומומר שאינו בהכחשה ובהזמה ניחא ליה דאי בעי דלודי ליה והאי דלא אודי אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה סבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה ואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי ליה בבוליה אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ"ל ק"ו ומאי ק"ו ומה פיו שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה ופיו אין מחייבו ממון והא [6]א[א]הודאת בעל דין כמאה עדים דמי מאי ממון קנס ומה פיו [5]שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו קנס אינו דין שמחייבין אותו: שבועה מה לפיו שכן מחייבו קרבן תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדים מחייבין אותו קרבן מק"ו [3]דתנן אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי רבי מאיר מחייב וחכמים [2]פוטרים אמר רבי מאיר אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי יפטר אלא מה לפיו שכן מחייבו אשם אשם היינו קרבן אלא מה לפיו שכן מחייבו חומש הא לא קשיא רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה כי היכי דמחייב ליה קרבן מק"ו מחייב ליה חומש מקל וחומר אלא מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה אלא אתיא מעד אחד ומה עד אחד שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה מה לעד אחד שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע תאמר

והאי בכוליה בעי דלודי ליה כו'. וכ"מ מגו דחשיד לממונא חשיד אשבועתא ולא גרמי עליה שבועתא לא חשיד לממונא לפי שבולוטו היה מודה בכולו אלא שאין בידו לפרוע וסבר עד דהוו לי [זוזי] ופרענא ליה: **דליכא למימר הכי.** שהרי כפר בכולו וגימא מגו דחשיד לממונא חשיד אשבועתא: **פיו שאינו מחייבו ממון.** בהודאתו ולקמיה מפרש לה: **מחייבו שבועה.** על השאר: **עדים שמחייבין [אותו] ממון.** כמה שהעידו: **אינו דין שיחייבוהו שבועה.** על השאר: **הודאת בעל דין כמאה עדים.** כריתא היא בתוספתא דבבא מציעא בפ' ראשון: **פיו אינו מחייבו קנס.** דילפינן (כ"ק דף עה.) מקראי דמודה בקנס פטור אשר יגיעון אלהים [1] פרט למרשיע את עצמו: **פיו מחייבו קרבן** [2]. דכתיב והתודה אשר חטא והביא (ויקרא ה): **עדים אין מחייבין אותו קרבן.** אם [3]מכמישין (א) אותו דכתיב (שם ד) או הודע אליו ולא שיודיעוהו אחרים [4]: **אמרו לו שנים אכלת חלב.** שוגג: **והוא אומר לא [אכלתי].** פטור שהיה יכול לומר מזיד הייתי ויפטר מן הקרבן אף כשאמר לא אכלתי פטור דמה לו לשקר: **חומש ואשם.** אם נשבע וכפר ממון והודה כתיב אז מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' (שם ה): **אינו בהכחשה ובהזמה.** אם הודה לו במנה ובאו עדים והכחישוהו לומר איך מייב לו כלום אינו נפטר בכך דהודאת בעל דין כמאה עדים: **שישנן בהכחשה ובהזמה.** שאם באו שנים עדים והכחישום או הזימום אין זה משלם ממון על פיהם: **מחייבו שבועה.** טעמו מביאו מנה לי בידך והוא אומר אין לך בידי כלום ועד אחד מעידו שהוא מייב לו הרי זה נשבע להכחיש את העד דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש וגו' לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל נשבועה קם (שבועות דף מ.): **מה לעד אחד.** כלומר היכי יליפת שבועה דשנים משבועה דעד אחד מה לעד אחד שכן על מה שהעד מעיד הוא נשבע להכחיש: תאמר

ליה למינקט טעמא דמשתמיט דסברא הוא דמטעם זה ישבע בהודאת פיו ולא בהעדאת עדים ומומר שאינו בהכחשה ובהזמה ניחא ליה **מחייבו** קרבן **תאמר בעדים** כו'. פי' שכן מחייבו קרבן אפילו העדים מכחישין אותו ואומרים לו אתה אכל הוה אלא שומן דאי אין העדים מכחישין אותו היכי קאמר תאמר בעדים כו' עדים נמי מחייבין אותו קרבן אם אינו מכחישן ואפילו עד אחד אם אינו מכחישו מחייבו קרבן וחתא הסוגיא סוגרת בלישנא דפרק אמרו לו (כריתות דף יב. וסס) דמפרש טעמייהו דרבנן דלקמן דאמרו לו אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דפטור משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה אים ולכך פיו מחייבו קרבן אפילו עדים מכחישין אותו ועדים אין מחייבין אותו קרבן אם מכחישן דלאידך לישנא דמפרש טעמייהו דרבנן דמתרץ דיבוריה ואמר דלא אכלתי שוגג אלא מזיד ומיירי דכשאמר לא אכלתי לא בדקו אותו היאך היה דעתו אכל להכי אמר דאינו יכול לתרץ דבריו ולומר לא אכלתי שוגג אלא מזיד ומיירי דכשאמר לא אכלתי לא בדקו אותו איך היה דעתו ולבסוף אומר שמזיד היה וסברי רבנן דמה שאמר לא אכלתי כך היה דעתו שלא אכל שוגג אלא מזיד ולר"מ אע"פ שלבסוף אמר מזיד הייתי אין בכך כלום דהכי אמר (בתוספתא דבבא מציעא) אמר רבי מאיר אם בתחלה אמר מזיד הייתי שומעין לו אם היה דן עמו כל היום ובאחרונה אמר מזיד הייתי אין שומעין לו ואם תאמר והיאך נאמן לומר מזיד הייתי הא אין אדם משים עצמו רשע כדאמר בפ"ק דסנהדרין (דף ט: וסס) גבי פלוני רבעוני לרצוני וי"ל דאין נאמן לפסול עצמו אבל הכא עושה תשובה ואינו רוצה להביא חולין לעזרה:

אשם היינו קרבן. דלרבי מאיר עדים מחייבין אותו אשם מימה דבמתני' דד' שומרין (שבועות דף מט. וסס) תנן היכן שורי נגנב משביעין אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם כהא דלרבי מאיר עדים משלם חומש ואשם וכן תנן בפרק הגוזל קמא (כ"ק דף קח.) ומוקי לה בפרק הגוזל קמא [6] כר"מ וי"ל דסוגיא דהכא דלרבי מאיר עדים מחייבין אותו אשם לא יעמיד הדיא משנה כר"מ אלא כדבעי לאוקמה התם כשאכלו טריפה והיא סוגיא דהתם דסבר דלרבי מאיר עדים לא מחייבי אשם משום דגבי אשם כתיב והתודה לא סבר כסוגיא דהכא דאשם היינו קרבן וליף במה הלד מפיו ועד אחד כדמסיק הכא:

עד

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"א קדושין סה: ניעין מ: סד.], ב) יומא פז: כריתות יח:, ג) [שמות כב], ד) [ער' כריתות יב.], ה) [מכתים אותן כל"ל], ו) [כריתות יח:], ז) מהרש"ם ועיין רש"ל, ח) דף קו:.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עדים וכו' אם מכחישין לכתיב לו הודע כל"ל ותיבת אותו נמחק:

מוסף רש"י

והאי בכוליה בעי דלודי ליה. וכי מימה לא נשבעיה אשבועתא, דמגו דחשיד לממונא חשיד נמי אשבועתא, לממונא לא חשיד מלגא כפריה בכוליה, דהכי כי אודי בפלגא בכוליה נמי בעי דלודי והאי דלא אודי ליה לאו דדעתאי אישתמוטי אישתמיטי לדמיי הסתא (ביפין נא.). הודאת בעל דין כמאה עדים דמי. דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה, הרי שמתך על מקלת הודאתו (קדושין סה.). אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה. כגון אם העידו בו שהרג את הנפש (כריתות יא:). מה אם ירצה לומר מזיד הייתי. הרי זה נאמן לפטור עצמו מקרבן. דאין עדים מגו להכחישו בהא, הלכך לא אמר נמי לא אכלתי נאמן (בבמות פז:) אם היה רוצה לפטור עצמו נשקר היה יכול לומר מזיד הייתי ומזיד פטור (כריתות יא:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com